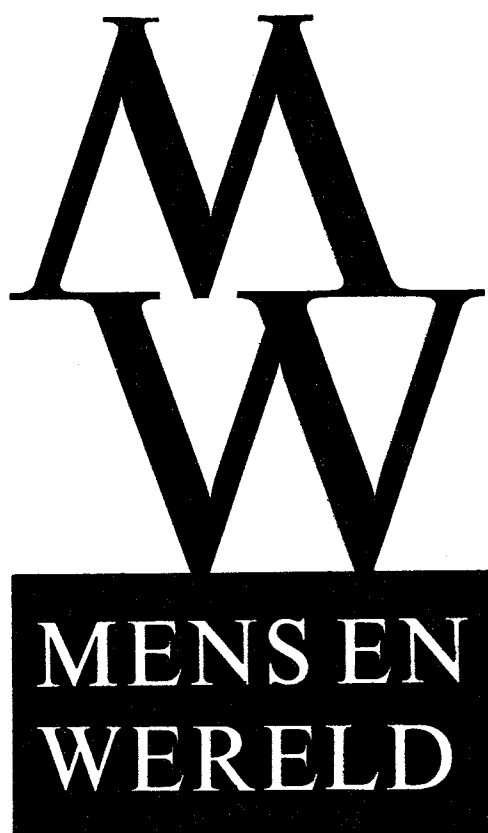

De klaagzangen bij het geboortefeest

**Uitgave van het
Humanistisch Verbond**

Versijnt om de veertien dagen

**24ste jaargang nummer 24
20 december 1969**

Hoofredacteur: Casper Vogel

Redactieraad:

mr. dr. M. Rood-de Boer, H. Mozes, mej. E. van der Reijden, R. de la Rie, mr. dr. H. J. Roethof

Redactiesecretaris: F. C. van Soesbergen

Paulus Buyslaan 23 Amersfoort
Telefoon 03490-16474

Administratie, abonnementen en advertenties:
postbus 114, Utrecht, telefoon (030) 24641
giro 304960 t.n.v. Humanistisch Verbond, Utrecht

Advertentietarieven op aanvraag

Abonnementsprijzen per jaar:

voor Nederland, andere E.E.G.-landen, Suriname
en de Antillen f 11,-
overige landen f 13,50

Losse nummers f 0,50

**H. J. Roethof: HIVOS wil NOVIB op rechte spoor
brengen (pag. 4)**

**R. Sorgedragers: Voor een riks een blinde ziende
maken (pag. 4 en 5)**

**B. Stroman: Toneel: stinkbommen, tomaten en eieren
(pag. 5)**

**Contactorgaan Rooms-Katholieken/Humanisten:
Geen subsidie aan kerken (pag. 6)**

Hoe groot het belang is van de besprekingen over de wapenbeheersing tussen de VS en Sovjet-Rusland die momenteel in Helsinki worden gehouden, is gebleken uit een jaarboek dat nu in de Zweedse hoofdstad Stockholm is verschenen. Het is een rapport, dat wordt uitgegeven door het bekende Internationale Vredesinstituut aldaar, en het geeft de stand van zaken weer op het gebied van de militaire uitgaven, de technologische wapeningswedloop, en het streven naar wapenbeperking of ontwapening.

Enkele van de belangrijkste bevindingen:

– In de hele wereld wordt op het ogenblik 30 procent meer uitgegeven voor militaire doeleinden dan vier jaar geleden. Dat is een gemiddeld cijfer want in werkelijkheid geven de beide koplopers, de VS en de USSR zo'n 40 procent meer uit.

– Op langere termijn gezien is het deel van de wereldproductie dat militaire doelen dient twee keer zo groot als voor de Eerste Wereldoorlog. De stijging van die wereldproductie in aanmerking genomen, betekent dit dat sinds 1913 de militaire uitgaven in werkelijkheid tien keer zo groot zijn geworden. Berekend is dat als deze groei zich met gelijke kracht blijft of 'wikkelen, de militaire uitgaven iedere 15 jaar verdubbelen.

– Zowel de VS als de USSR werken aan miljarden-verslindende programma's voor de bouw van anti-raket raketstelsels en raketten met meervoudige atoomkoppen.

– Hoewel de militaire uitgaven in de ontwikkelingslanden vrij laag waren tegenover de rest van de wereld, zijn ze verhoudingsgewijs in de afgelopen tien jaar sneller dan waar ook gestegen. De wapenleveranties aan deze landen groeit met ± 9 procent per jaar. Het allergrootste deel wordt geleverd door Amerika en Rusland. De rest groten-deels door Frankrijk en Engeland.

– Het aantal kernproeven is groter dan voor het afsluiten van het beperkte kernstopverdrag. Bij 29 proeven kwam er teveel radio-activiteit vrij. In vier gevallen daarvan werden andere landen ermee besmet. James Reston noemt in The New York Times enkele cijfers, afkomstig van het Amerikaanse Bureau voor Bewapeningscontrole en Ontwapening. Daaruit ook een (eveneens vrij willekeurige) greep:

– Het wereldbudget voor openbaar onderwijs is op het ogenblik tweederde van het totale militaire budget.

– Gemiddeld wordt voor elke soldaat ter wereld f 28.000 per jaar uitgegeven. Voor de geschatte één miljard jonge mensen in de schoolgaande leeftijd (5-19 jaar) bedragen de openbare uitgaven gemiddeld f 360 per jaar.

– De uitgaven voor openbare gezondheidszorg zijn éénderde van de totale militaire uitgaven.

Een paar dagen nog en het betekenisvolle geboortefeest van Jezus van Nazareth zal in de kerken en erbuiten weer leiden tot het miljoenvoudig uitbazuinen van dat ene woord: vrede. Het wordt de laatste jaren in sommige christelijke kringen traditie de zweep te laten knallen door het feestgedruis: Vietnam, Biafra, Midden-Oosten, Griekenland, Afrika, Latijns-Amerika en alle andere plekken ter wereld waar het 'vrede op aarde' eerder als aanklacht dan als heilsboodschap klinkt. Voor hoeveel predikingen is het ellende-lijstje al opgesteld en worden de klaagzangen in de studeerkamer uit het hoofd geleerd: 'de roep om vrede die verdrinkt in de schreeuw om gerechtigheid'.

Van hoeveel kansels zal de overvloed van het Kerstdiner weer afgewogen worden tegen de honger die meer dan tweederde van de mensheid lijdt? Hoe vaak zal de beestebende waarin dat kleine Jezusje geboren werd als decor dienen voor het huilende ondervoede Biafraanse kindje dat wel nooit een naam zal krijgen?

Het zal niets uithalen, de ellende-lijstjes zijn ieder jaar hetzelfde; alleen wegen ze telkens wat zwaarder. Het is met nog geen miljoen preken gelukt het tij te keren. Ook al hadden alle preken het slot gemeen: de komst van het licht, het nieuwe perspectief, de komst van de Verlosser.

Humanisten hebben geen Verlosser. Ze zouden niet weten van wie de mens verlossing moet verwachten dan van zichzelf. Er klinkt geen tweede stem die de klaagzangen het aanhoren toch nog waard maakt. Er is geen licht dat gloort dan het licht dat we zelf weten te scheppen. Voor wie meent dat de mens de enige is die zijn klachten hoort, komt er geen verlossing en geen oplossing door erop te staan wachten.

(cv)

KRITISCH ALLERLEI

Ambitieuus?

IN 1964 is het aantal Nederlandse miljonairs met ongeveer 300 toegenomen tot een totaal aantal van 5.800. Het gezamenlijk vermogen van de Nederlandse miljonairs steeg in dat jaar met ongeveer 1,1 miljard gulden, om precies te zijn: van 12.042 miljoen tot 13.155 miljoen. Het aantal landgenoten dat over een vermogen van meer dan een ton beschikt (hoeveel meer is niet bekend) steeg in 1964 met 17.699, namelijk van 155.200 tot 173.600. De verleiding is natuurlijk groot om het allemaal even op te tellen. In 1964 bezaten de genoemde groepen miljonairs en gefortuneerden samen dus minimaal f 173.600 miljoen + f 13.155 miljoen = f 186.755 miljoen en door de beperkte gegevens (bezit van méér dan een ton) in werkelijkheid natuurlijk véél meer. Het Humanistisch Verbond heeft een 'Tien miljoen-fonds' opgericht om uit de financiële zorgen te komen. Om dit ambitieuze plan is wel eens gegruifd. Maar – al blijft het even met de ogen knippen – mag tien miljoen nog wel ambitieus heten tegen dit decor van honderdzesentachtigduizend zeventienhonderdvijfenvijftig miljoen?

Falen

'Humanisme-puur, sec, dat enkel de mens centraal en als doel stelt, moet falen. Maar het humanisme, dat stoelt op Christus en Zijn leer kan alleen heil en redding brengen. Want Christus is de zuivere, de echte, de ware mens. In Christus was niets 'on-menselijks'. Geen ik-zucht, geen hebzucht, geen hoogmoed, jalouzie, geen verbittering, geen wraaklust en vul maar verder in.' (Pastoor J. Bodewes uit Oosterwierum in de Leeuwarder Courant)

Zelfbeperking

'Te veel slaap maakt moe. Van te veel eten word je dik. Te veel sex stompt af. Bier wordt pas lekker als je dorst hebt. De beste pret is voorpret. Ach, kleinburgers die we zijn, het leven is al ingewikkeld genoeg. Maak het uzelf eenvoudiger. Wordt lid van de 'Vereniging tot herinvoering van taboes'. Enige zelfbeperking maakt de vreugde zoveel groter.' (Monat, 11-'69)

Liefdadig

De liefdadigheid heeft vorig jaar in ons land ruim 128 miljoen gulden opgebracht, zo meldt het Centraal Archief en Inlichtingenbureau van het Inzamelingswezen. Het is een betrouwbare schatting

van de totaalopbrengst van de landelijke inzamelingen, via straat- en huiscollecten, radio- en televisie-acties en loterijen (uitgezonderd bijv. de voetbaltoto). In 1968 werden volgens het Centraal Archief weer een aantal gevallen geconstateerd van ontoelaatbare vermenging van charitas en commercie, terwijl in enkele gevallen de charitas zelfs in het geheel niet aan bod kwam. In dit verband wordt genoemd de colportage met tijdschriften die in 1968 zich – in verminderde mate

– presenteerde met een nieuwe doelstelling, namelijk afdracht van een gedeelte van de omzet aan UNICEF en ten behoeve van de slachtoffers in Biafra en Vietnam, hetgeen bij nader onderzoek op onwaarheid bleek te berusten. Een verkoopkantoor bracht tegeltjes in de verkoop, zogenaamd ten bate van een verscheidenheid van doelstellingen. Ook hier bleek de commercie hoofddoel. Gesigneerd werden voorts een groot aantal colportagegevallen 'voor het goede doel' die de toets van een onderzoek niet konden doorstaan.

(de Volkskrant 8/11)

Liefdesmarkt

Een romanticus lopen de rillingen over het lijf, als hij hoort wat dr. Rietdijk nou weer heeft gezegd. 'Om de seksuele problemen te kunnen oplossen zullen wij ons concreet moeten realiseren wat de frustrerende factoren zijn. Een van die factoren is (...) het ontbreken van een doelmatig systeem, een al dan niet gelokaliseerde 'markt', waar potentiële partners elkaar vrij en open kunnen ontmoeten. (...) Er zou in een sfeer van directheid en opzettelijkheid op grote schaal met eventuele reeds voorgeselecteerde potentiële partners kennis gemaakt kunnen worden'.

'Momenteel bestaan er – buiten de weinig serieuze dancingsfeer – op het gebied van het contact zoeken weinig meer voorzieningen dan ten tijde van de Batavieren. Alles wordt overgelaten aan de 'toevallige ontmoeting'. In het huidige cultuurstadium waarin de smaak en de behoefte gedifferentieerder zijn dan in vroeger tijden is dit een onbevredigende situatie.'

Dr. Rietdijk vindt dat de 'computer dating'-systemen (Operatie Match e.d.) al een eenvoudig begin vormen van de door hem beoogde 'liefdesmarkt'. 'Men is', vindt hij, 'in erotische kwesties nog niet gewend in nuchter-ratio-nale termen, zoals kwaliteit, vraag en aanbod te denken.'

Tact

Kranten in Zuid-Afrika hebben kritiek geleverd op de Zuidafrikaanse onderminister van landbouw, Hendrik Schoeman, die gezegd zou hebben: 'Dacht u, dat ik het prettig vond met negers te dineren?', naar aanleiding van een gelegenheid, dat hij dineerde met twee afgevaardigden van de Afrikaanse enclave Lesotho. De minister had eraan toegevoegd: 'Maar ik moest het wel doen, daar het in het belang was van mijn land'. Deze uitlatingen waren gedaan op een bijeenkomst van aanhangers van Schoemans Nationale Partij. Zij worden door Zuidafrikaanse bladen als 'tactloos en ongevoelig' gebrandmerkt.

Vraag: had de minister misschien dan tactvoller en gevoeliger moeten zeggen dat hij het onprettig vond met negers te dineren?

Opium

In de Scientific American van oktober dit jaar kunt u de samenvatting vinden van een studie over het bezit van een aantal pauper-families in Mexico-city. Dat daarbij mens-onterende toestanden aan het licht zouden komen was te verwachten. Verrassend en opmerkelijk was de vondst dat in de allerarmste gezinnen het waardevolste bezit (in verhouding tot de rest van de huis-inventaris) in religieuze voorwerpen bestond (heiligenplaatjes, beeldjes e.d.). De waarde van deze 'santekraam' was twee maal zo groot als de rest van de inboedel. Het geeft een merkwaardige kijk op de betekenis van de religie en op Marx's aloude stelling over het opium, u weet wel: opium van het volk.

Dankbaar

Heden ging met grote blijdschap naar haar Eeuwig Tehuis, waar zij haar Heiland hoopt te ontmoeten en al de geliefden die haar zijn voorgegaan JACOB MARIA VAN HEIJL sinds 1938 weduwe van Arie Cornelis Bloemendaal, in de ouderdom van 86 jaar. Gewoond hebbende sinds 1903 Kortekade 16 Kralingen, o wat hebben wij al die jaren gezellig, onder elkaar, gewoond. Ik zou heel Kralingen wel willen bedanken en dat doe ik nu. Hoop van harte jullie allemaal in die Eeuwige Heerlijkheid te ontmoeten om nooit meer van elkaar te scheiden. Tot wederziens dan. Uw dankbare J. M. Bloemendaal-van Heijl. (uit Wegelings Weekblad te Rotterdam 13/11)

Violentie

Ik heb een snaar gebroken
en mijn pijl in het hart
van jouw viool gestoken
en mij aan de boemerang
bezeerd

jij hebt de breuk toen naar
de wand gekeerd

en nu is er het kind dat
met de brokken speelt
het heeft die snaar weer tot
muziek geheeld

die het straks met jou
zal componeren
opdat de boemerang mij
steeds weer zal bezeren

hij die vergeeft en niet vergeet
geeft ongeweten heel veel leed.

Agnes Stieka

U heeft het voor het zeggen

Stelt u zich voor: een radio-uitzending van het Humanistisch Verbond. De spreker leest met welluidende stem een boeiend, verantwoord, begrijpelijk betoog voor over het thema: 'Zijn wat wij noemen de massacommunicatie-media, niet in wezen consumptie-media?' De spreker sluit aan bij de nieuwe ideeën in het HV omtrent de vorming van de mondige mens etc. Het onderwerp is niet nieuw, maar het blijft actueel. Het eitje is op, de uitzending is afgelopen. U gaat een straatje om met de hond. Op de hoek glijdt u uit over natte bladeren, u weet zich nog net staande te houden en dan beseft u het ineens: u heeft als consument geluisterd naar een programma, buiten u om samengesteld door een producent, die blijkbaar dacht dat het goed voor u zou zijn om eens te luisteren naar een pleidooi voor wat meer communicatie en wat minder consumptie via de informatie-media. Het kan zijn dat u uiterst tevreden bent met die situatie. Dan zijn we klaar. Het kan ook zijn dat de tegenstrijdigheid tussen de vorm en de inhoud van het programma u niet lekker zit. Dan gaan we door.

Op onze radio-uitzendingen wordt gereageerd, telefonisch, meestal schriftelijk. Er zijn mensen die de tekst willen hebben, mensen die inlichtingen vragen, mensen die lid willen worden, mensen die hun lidmaatschap opzeggen, mensen die in meer of minder uitvoerige brieven blijken geven van instemming, afkeuring en alles wat daar tussen in ligt. Het zijn er meestal niet zo heel veel die reageren.

En toch, bij min of meer toevallige contacten blijkt dat velen in en rond het Verbond de zondagmorgenuitzending als *hun* programma zien. En dat betekent dan meestal dat ze het gevoel hebben: een programma dat tegelijk namens ons en voor ons gemaakt wordt.

Dat maakt de situatie voor de programmamakers een beetje ingewikkeld. Ook al omdat de genoemde groep (waaronder u, mag ik wel zeggen) op zichzelf een minderheid van het totale luisterpubliek uitmaakt. Tegelijkertijd biedt deze omstandigheid tot nu toe weinig gebruikte mogelijkheden en kan de hindernis in een voordeel veranderd worden. Immers de mensen die van het 'namens

ons en voor ons' uitgaan, kunnen we voor het grootste deel ook via andere wegen dan de radio-uitzendingen bereiken. En we hopen dat het op die manier mogelijk is er voor te zorgen dat deze groep, die zich bij de programma's betrokken voelt, er ook bij betrokken raakt.

Om dat mogelijk te maken zijn we van plan de radioprogramma's in het komende jaar de volgende opzet te geven:

Drie achtereenvolgende programma's zullen bestaan uit een inleiding van 7 à 8 minuten en daarnaast uit korte commentaren, interviews, mededelingen, reacties (op vorige uitzendingen, of op t.v. uitzendingen) en andere boodschappen aan de mensheid.

Het is per se niet de bedoeling voor deze bijdragen uitsluitend te zoeken naar 'Grote Namen' en 'Stemmen van Gezag'. Integendeel, zoals kranten hun ingezonden stukken hebben, moet een radioprogramma daarvoor ook ruimte maken.

Elke vierde uitzending vormt één geheel en is gewijd aan een bepaald thema.

Uw taak is duidelijk.

Behalve dat we graag zien dat u reageert op de programma's in het algemeen (of op dit plan bijvoorbeeld), kunt u voorstellen doen voor onderwerpen en de vormgeving daarvan in een programma; u kunt reageren, zelf voor de microfoon (en dat is helemaal niet zo eng hoor, we komen eventueel bij u thuis met een klein koffertje en we beloven plechtig dat we de voeten zullen vegen); u kunt een schriftelijke reactie laten voordragen enzovoort enzovoort.

We kunnen uiteraard niet garanderen dat we alles gebruiken. Maar is het niet de moeite waard om het eens te proberen? In uw eigen programma? Nogmaals: het gaat er niet om of u een geroutineerd spreker bent, het gaat er niet om of u vindt dat u zich 'deskundige' mag noemen. Ten aanzien van zijn eigen ervaringen is iedereen deskundig.

HAN MEYER

Niet-humanisten in commissie beginselverklaring

In de commissie ter voorbereiding van een nieuwe beginselverklaring van het Humanistisch Verbond zijn naast een aantal humanisten ook een protestant, een rooms-katholiek en een niet bij het Humanistisch Verbond aangesloten buitenkerkelijke benoemd.

Van protestantse zijde zal prof. dr. C. J. van Holk in de commissie zitting nemen, terwijl prof. dr. R. F. Beerling als niet-humanistisch buitenkerkelijke is bereid gevonden. De benoeming van de katholiek prof. dr. R. C. Kwant

geschiedde op voordracht van de katholieke vertegenwoordigers in het officiële 'Contactorgaan RK-kerk in Nederland-Humanistisch Verbond'.

De opdracht van de commissie, die onder voorzitterschap staat van prof. dr. W. van Dooren, is om een nieuwe eigentijdse en duidelijke formulering van de beginselen en doelstellingen van het Humanistisch Verbond te ontwerpen. De huidige beginselverklaring van het Humanistisch Verbond dateert uit 1955.

Weken van tevoren was het ons al aangekondigd, dat ons buurjongetje van tien jaar mee zou doen aan judo-wedstrijden.

Iedere week gaat hij trouw naar de judoles en wij worden van tijd tot tijd op de hoogte gehouden van zijn vorderingen. Eerst had hij een witte band en nu heeft hij een gele. Tussen hem en Anton Geesink ligt nog een hele regenboog maar dat geeft niet; hij is op weg.

Toen ons voltallig gezin achter elkaar de gymnastiekzaal van een school hier in de buurt binnentrok, was de strijd al aan de gang op een grote groene mat. Er omheen zaten ontelbare witte kereltjes, klein en groot, op hun beurt te wachten. We vouwden ons op, op lage houten gymnastiekbanken, die voor het publiek klaarstonden en keken naar de strijdenden, die elkaar met doffe smaken floerden.

De houdgreep was kennelijk het doel, waarnaar gestreefd werd, waarbij de judoleraar dikwijls op z'n knieën lag, met z'n hoofd op de grond vlakbij de jongens-kluwen, om te zien of de overwinnaar zijn slachtoffer niet stiekem de keel dichtkneep of de hand achterover drukte. Je mag elkaar blijkbaar niet beschadigen bij deze sport.

Dertig seconden kreeg de overwonnenen de tijd om zich los te wurmen. Lukte dat niet, dan was de strijd beslist en eindigden ze de ceremonie door tegenover elkaar, ieder aan een kant van de mat, omstandig de witte kleren weer in orde te maken, die ze elkaar zopas nog haast van 't lijf hadden gescheurd.

Als alles recht en op de plaats zat, jas dicht, band eromheen, dan bogen ze eerbiedig naar elkaar, zoals ze dat aan 't begin ook al gedaan hadden, voor ze met verbeter gezichten, die helemaal niet bij dat eerbetoon pasten, op elkaar losstormden. Vooral bij de kleine deelnemers zat de discipline en de verplichte eerbied voor de tegenstander nog niet zo diep, want die knauwden elkaar bij 't leven, als ze de kans kregen.

Na een verbluffende demonstratie van valtechnieken door vier grote jongens, waarbij ze als projectielen door de lucht suitsden en met een enorme klap weer ongedeerd op de mat terecht kwamen, was het pauze. Alle deelnemers kregen een flesje prik en toen brak de hel los. De stunts van de grote jongens en natuurlijk ook het lange stilzitten, hadden de menigte blijkbaar nogal opgewonden, want in tijd van een mum rolde iedereen met iedereen over de mat.

Er werden kelen dichtgeknepen en ledematen achterovergedrukt en met stijgend afgrijzen vergaten we, dat we al bijna twee uur op die keiharde banken hadden gezeten en langzaam begonnen te verstijven.

Weldra hinkte er eentje met een verstuikte enkel de zaal uit en hier en daar zochten jongetjes met bloedneuzen huilend hun ouders op. Verscheidene broeken zakten de strijders met een vaart op de voeten, omdat de banden het begaven en een toeschouwer, die kennelijk wilde verhinderen, dat een van zijn spruiten gewurgd werd, stapte in de haast mis en viel met zijn tanden door zijn lip.

Toen er tenslotte nog een kreunend en snikkend figuurtje met een gebroken been voorzichtig door zijn vader weggedragen was, achtte men het raadzaam de pauze te beëindigen, om de gelederen niet al te zeer te laten uitdunnen. Onze buurjongen was een van de laatsten. De eerbied ging hem wat stroef af en voor we goed en wel beseften, dat het begonnen was, lag hij al met z'n beide schouders op de grond. Uitgeschakeld.

'Wat een sport!' gromde mijn man, toen we met stramme knieën en een gebroken rug de auto weer opzochten. Thuis lagen in een oogwenk alle drie de dochters steunend in de hal, geveld door de vader-hand. Sport werkt zo veredelend, zeggen ze. Ja, dat hebben we gemerkt!

INVLOED KERKEN TE GROOT

HIVOS wil NOVIB op rechte spoor brengen

Van verschillende kanten wordt de laatste tijd gevraagd naar de positie van het nog niet zo lang geleden opgerichte Humanistisch Instituut voor Ontwikkelingssamenwerking (HIVOS) in het kader van de totale particuliere inspanningen op dit gebied. De doelstellingen van HIVOS komen kort en goed neer op het verlenen van financiële en technische steun aan particuliere ontwikkelingsinitiatieven, die uit lokale behoeften in ontwikkelingslanden voortkomen en samen met de plaatselijke bevolking en overheid kunnen worden aangepakt.

VOORGESCHIEDENIS

Aan de oprichting van HIVOS is een lange geschiedenis voorafgegaan. Oorspronkelijk werd de particuliere inspanning op het gebied van de ontwikkelingssamenwerking gebundeld in het kader van de NOVIB, die zowel het Nederlandse publiek wilde voorlichten over en warm maken voor de ontwikkelingsproblematiek als daadwerkelijk projecten in ontwikkelingslanden uitvoeren.

Vanzelfsprekend stond men in humanistische en buitenkerkelijke kring tegenover dit streven sympathiek en wilde men er graag een persoonlijke en financiële bijdrage aan leveren. Daarbij stond de gedachte op de achtergrond, dat elke activiteit in het veld in nauwe samenwerking zou moeten worden opgebouwd met de gespecialiseerde organisaties van de Verenigde Naties en de overheden in de desbetreffende ontwikkelingslanden. Dat was ook trouwens de feitelijke situatie in de eerste periode van het bestaan van de NOVIB.

MISSIE EN ZENDING

In de jaren zestig kwam er een bepaalde wending in het particuliere ontwikkelingswerk, doordat vertegenwoordigers van missie en zending (die hun collecte-opbrengsten zagen teruglopen in verhouding tot hun stijgende behoeften) zich tot de Nederlandse regering gingen richten met de bedoeling hun ontwikkelingsactiviteiten van overheidswege gesubsidieerd te zien¹⁾.

Het Humanistisch Verbond was niet geweldig enthousiast over deze ontwikkeling, omdat het gevaar dreigde van het brengen van een ongewenst element in de particuliere ontwikkelingssamenwerking, namelijk het element van de geloofsijver en omdat bovendien het zwaartepunt verplaatst dreigde te worden van de behoefte van het ontwikkelingsland naar het initiatief van de particuliere organisatie. Intussen erkennende, dat vanwege missie en zending – vaak met grote offerbereidheid – verdienstelijk werk werd verricht, heeft men zich in humanistische kring ook niet met doorslaggevende bezwaren tegen deze ontwikkeling willen verzetten²⁾. De medefinancieringsregeling van de Nederlandse overheid startte in 1965. Nog weer een nieuwe wending trad omstreeks diezelfde tijd in, toen binnen het NOVIB-bestuur werd besloten om eveneens allerlei projecten met een katholieke of protestants-christelijke achtergrond mede te gaan financieren. Deze NOVIB-regeling is nog steeds van kracht.

VERZUILING

Het medefinancierings-programma is in verscheidene gevallen inderdaad een welkome aanvulling op de overheidsinspanningen gebleken en wordt als zodanig in diverse ontwikkelings-

landen gewaardeerd. De bezwaren tegen het feitelijke effect van beide regelingen – de medefinanciering door de Nederlandse overheid en door de NOVIB – zijn desondanks van humanistische kant in de loop van de jaren gegroeid omdat het verplaatsen van het zwaartepunt naar de particuliere organisatie óók in de praktijk herhaaldelijk tot onbegrip van, moeilijkheden met en zelfs wrevel in het ontwikkelingsland aanleiding blijkt te geven, o.a. vanwege het feit dat men zich nogal eens in de positie voelt gedrongen van géén hulp te ontvangen of een project van christelijke achtergrond te moeten accepteren.

Te betreuren is voorts, dat er in ons land nu in feite drie ‘zuilen’ zijn ontstaan op het gebied van de particuliere ontwikkelingsinspanning en dat de financiële middelen volgens de laatste bekende bestedingcijfers voor bijna negentig procent in protestants-christelijke en katholieke kanalen vloeien.

Aangezien echter onze bezwaren tegen deze ontwikkeling niet overtuigend genoeg klonken wegens het voor ons beschamende feit, dat de buitenkerkelijke particuliere ontwikkelingsinspanning in ernstige mate bij de confessionele offerbereidheid achterblijft, is ten slotte het besluit genomen een eigen organisatie op te richten ten einde althans een verder scheef-trekken van de verhoudingen te voorkomen.

LANDSBELANG PRIMAIR

Om niettemin het particuliere ontwikkelingswerk weer te maken tot een zaak van ons allen gezamenlijk is één van de eerste stappen van het HIVOS geweest om met de NOVIB te streven naar herstel van de NOVIB in zijn functie van nationale overkoepelende organisatie en alle activiteiten in katholieke, protestants-christelijke en buitenkerkelijke kring onder de vlag van de NOVIB te bundelen.

HIVOS HELPT MEDISCH WERK IN AFRIKA

voor een riks een blinde ziende maken

In de ontwikkelingslanden is één op elke 100 mensen – gemiddeld genomen – blind. In gunstige situaties is dit 1 op 140, in ongunstige 1 op 60! Wat deze cijfers echter nog ernstiger maakt is dat drievierde van deze gevallen van blindheid voorkomen of genezen kunnen worden als er ter plaatse deskundige hulp voorhanden zou zijn geweest! En dat in landen waar sociale voorzieningen ontbreken en het lot van de blinde dus extra tragisch is.

Sinds geruime tijd hebben Europese en Amerikaanse blindenbonden scholen voor blinden in ontwikkelingslanden opgericht. Het voorkomen en genezen van blindheid werd hoofdzakelijk overgelaten aan de artsen ter plaatse. Deze artsen komen voor een belangrijk deel uit de ontwikkelde landen. In Oost-Afrika bijvoorbeeld werken alleen reeds ongeveer 60 Nederlandse artsen. Hun opleiding is echter afgestemd op de situatie in de ontwikkelde landen, die wordt gekenmerkt door het feit dat achter de algemene arts een reeks van specialisten

Dit voorstel is helaas door katholieken en protestants-christenen van de hand gewezen.

De situatie blijft dus bestaan, dat in het kader van de medefinanciering niet in de allereerste plaats gelet wordt op de prioriteiten, die de overheid van het ontwikkelingsland stelt, maar op de prioriteiten, die de particuliere organisaties stellen; dat volgens een inmiddels ingevoerde verdeelsleutel straks tachtig procent van de gelden formeel naar de katholieke en protestants-christelijke organisaties vloeit en de overblijvende twintig procent naar de NOVIB (die hier dus de rol van derde zuil speelt); dat daarnaast de NOVIB voor een niet onaanzienlijk deel projecten met een protestants-christelijke of katholieke achtergrond blijft subsidiëren buiten het kader van de medefinanciering. Deze dubbelslachtige positie van de NOVIB is van buitenkerkelijk standpunt bezien een bezwaarlijke situatie.

CONCLUSIES

Samenvattend is de functie van HIVOS dus driedelig:

- het propageren en van de grond brengen van een methode van particuliere ontwikkelings-samenwerking, afgestemd op het lokale maatschappelijke en culturele patroon en waarbij de door het ontvangende land gestelde behoefte de doorslag geeft;
- het steunen van de NOVIB in diens streven zijn natuurlijke taak van nationale overkoepelende organisatie voor de particuliere ontwikkelingssamenwerking weer op zich te nemen;
- het HIVOS gebruiken als hefboom voor het stimuleren en organiseren van de particuliere ontwikkelingssamenwerking in buitenkerkelijke kring, die in beschamende mate dreigt achter te blijven.

H. J. ROETHOF

1) Adres van 25 sept. 1963 door het Centraal Missie Commissariaat en het Moderamen van de Nederlandse Zendingsraad aan de Minister-President.

2) Zie mijn beschouwing in Wereld-in-formatie, nummer 4 van 1963.

Binnenkort zal voor geïnteresseerde leden een bijeenkomst worden gehouden, waarop nader op de functie van het HIVOS wordt ingegaan.

een aantal bestaande organisaties. In de eerste plaats is dat de Prof. Weve-Stichting, die de medische zijde voor haar rekening gaat nemen. Voorts wordt nauw samengewerkt met de African Medical and Research Foundation (AMREF) die haar faciliteiten in Oost-Afrika hiervoor ter beschikking stelt. Deze Engelse organisatie onderhoudt aldaar onder andere de Flying Doctor Service. Deze dienst heeft bijvoorbeeld een net van radioverbindingen in Oost-Afrika tot stand gebracht en verschaft specialistische hulp aan veelal afgelegen ziekenhuizen. Daartoe maakt zij gebruik van een aantal kleine vliegtuigjes die deze artsen binnen korte tijd naar een volgend ziekenhuis brengen of in noodgevallen, waar niet kan worden volstaan met een advies over de radio, naar de desbetreffende plaats.

MEWA nu wil om te beginnen in het kader van deze dienst de oogheelkundige voorzieningen verbeteren, door het uitzenden van oogartsen, het ter beschikking stellen van medicijnen, instrumenten en andere medische voorzieningen. Een belangrijk element hierbij bestaat uit de overdracht van kennis op de aanwezige artsen opdat deze de meest voorkomende oogziekten zelf kunnen gaan behandelen.

De derde organisatie, die medewerking gaat verlenen aan de activiteiten van MEWA is het Humanistisch Instituut voor Ontwikkelings-Samenwerking (Stichting HIVOS), die in Nederland de administratieve en organisatorische belangen zal behartigen. Daarmede is zowel nationaal en internationaal een samenwerking verwezenlijkt, die waarborgt dat MEWA een doeltreffende bijdrage zal kunnen gaan leveren aan het voorkómen en genezen van blindheid in Afrika. Hoe doeltreffend zal mede afhangen van de steun die de Nederlandse bevolking aan deze activiteit zal gaan verlenen. Daarbij is van belang dat als de voorzieningen eenmaal aanwezig zijn, zoals ter zake kundige artsen en instrumentarium, de kosten per geval bijzonder laag kunnen zijn. Een blinde staarpatiënt ergens in de binnenlanden van Afrika blijft blind tot zijn dood. Een lensextractie door een daartoe bekwame arts kan met betrekkelijk eenvoudige middelen worden uitgevoerd. Voor de blinde is het echter een verschil van dag en nacht, waarbij in het ongunstigste geval, nl. als de operatie mislukt, nog zoveel zicht wordt verkregen dat men zijn vee en land weer kan gaan verzorgen.

Beziet men het van de zijde van de verzorging van blinden dan blijkt dat de jaarlijkse kosten van één enkele leerling van een blindeninstituut ter plaatse, voldoende zijn om 200 blinden te genezen. Het is daarom inderdaad mogelijk om – bij wijze van spreken – een blinde voor f 2,50 ziende te maken.

Niet alle blinden in ontwikkelingslanden kunnen worden genezen, dat spreekt vanzelf. Maar van de naar schatting 15 à 20 miljoen blinden in ontwikkelingslanden kan een belangrijk deel wel ziende worden. De middelen daartoe kunnen wij helpen verschaffen!

R. SORGEDRAGER

*Stichting voor Medisch Werk in Afrika
Nassau Odijkstraat 8,
Den Haag
giro: 487.600*

Radiolezingen

HILVERSUM I

Zondag 21 december, 9.45–10.00 uur: C. van Rijsinge: Een nabespreking van de uitzendingen op 16 en 30 november.

Zondag 28 december, 9.45 uur: J. C. Brandt Corstius: Henriette Roland Holst.

REDEN GENOEG TOT PROTEST

toneel: stinkbommen, tomaten en eieren

Jarenlang hebben we naar een toneelschandaal(tje) gesnakt om eens af te komen van het volstrekt loze huldebetoon van een als één man opstaande, applaudiserende toeschouwersmassa na om het even een slechte dan wel een goede voorstelling. Na wat gerommel vooraf zo hier en daar is het tot een uitbarsting gekomen in Amsterdam en in Rotterdam. Studenten in de dramaturgie met in hun kielzog leerlingen van de toneelschool hebben gegrepen naar – zoals de gespreksleider bij de openbare discussie in de Amsterdamse Stadsschouwburg het eufemistisch uitdrukte – het klassieke en traditionele middel van het toneel om met fruit en eieren te gaan gooien. Zij doen nu wel trots (die protestanten) of dat middel, waartoe ook stinkbommen moeten worden gerekend, tot het doel (discussie) zou hebben geleid, maar de directeur van de Nederlandse Comedie, Guus Oster, kon verklaren, dat hem noch mondeling, noch schriftelijk ooit een verzoek tot discussie had bereikt. Die middag in de Amsterdamse Schouwburg was boeiend en hoogst teleurstellend tegelijk. Het discussiepeil haalde nauwelijks het vermogen van kinderen van de lagere school. De eerlijkheid gebiedt te erkennen, dat Guus Oster slagvaardig, en van zijn standpunt uit ter zake, stand hield tegen een stormvloed van emotionaliteit van beide kanten. Er viel niet veel te beginnen met de warhoofdige leuzen, die geslaakt werden. Het enige voordeel was dat de discussie wordt voortgezet. Laten we hopen, dat de protesterenden dan voorbereid de slag voortzetten. Er valt heus genoeg zinnigs te zeggen over alles wat we tegen het huidige toneel in ons land kunnen aanvoeren. Al was het alleen maar, dat 'het' engagement van de toneelkunstenaar tot een modieuze leus aan het verwateren is. Er wordt geëngageerd gedaan, maar men is niet geëngageerd. De toneelspelers zijn vaak nog te veel rollenspelers zonder meer; de 'buitenparlementaire' toeschouwers zijn ongeordende nee-roepers. Het lijkt er veel op, dat zij niet veel anders beogen, dan dat zij in de plaats zouden moeten komen van de dunne bevoorrechte bourgeoislaag waar naar hun mening de toneeldirecties (op een enkele uitzondering na) zich opportunistisch

aan conformeren. Hoe het ook zij: de toneelrel is er. Men zit elkaar eindelijk eens in de haren en het is te hopen, dat we daarmee op weg zijn naar vruchtdragende in plaats van vruchtwerpende acties.

Laten we echter vooral niet denken, dat deze protestacties zich lokaliseren in Nederland. De toestand is internationaal kritiek voor het toneel.

Overall is het toneel de aansluiting met de maatschappij kwijtgeraakt. Dat wil zeggen: publiek en toneel verstaan elkaar niet meer. Het toneel weerspiegelt nog wel, maar de spiegel is beslagen. De bres, die het burgerlijk stand-toneel en het inperkend naturalisme hebben geslagen moet worden gedicht. In de kapitalistische landen heeft dat geleid tot experimenten zoals het inmiddels al weer danig achterhaalde absurdisme, die voor 'het' publiek onbegrijpelijk bleven. Het kwam niet veel verder dan dat er voor de toneelkunstenaars – schrijvers, regisseurs en spelers – laboratoriumarbeid is verricht, die aan het doorwerken is in nieuwe vormgeving. In communistisch-socialistische landen maakt men zich grote zorgen over de functie van het toneel binnen de socialistische staat. Daar willen de tonelisten waar maken, dat het toneel net zo goed een productiebedrijf is als welk ander bedrijf ook. Dan ontstaat er een moeilijk gevecht om te ontkomen aan de dwang tot socialistisch realisme.

Een regisseur als Peter Brook in Engeland maakt zich bezorgd over het feit, dat naar zijn vaste overtuiging er geen haan naar zou kraaien als morgen alle schouwburgen dicht gingen. Hij heeft aan zijn zorgen een fascinerend boek gewijd, dat hij de veelzeggende titel heeft gegeven: The empty Space. Hij zoekt naar middelen om de lege ruimte zinrijk te vullen, in elk geval om het toneelspel weer te betrekken bij de gemeenschap. Dat kan op straat gebeuren met happenings, in fabrieken door de arbeiders bij het toneel te betrekken. In Amerika gaat Ellen Stewart er van uit, dat het toneel niet naar de massa moet gaan, maar dat het toneel zo werkzaam moet willen zijn, dat de massa zijn aanwezigheid duldt omdat het een taak voor de massa zou kunnen hebben. Het is alles al evenmin overduidelijk, maar zo verward als academisch gevormden die zaterdagmiddag in Amsterdam ageerden is het niet.

In plaats van tomaten en eieren op het toneel zou wat ijs op het hoofd mogelijkerwijs uitkomst kunnen brengen. Want er is nogmaals gezegd reden genoeg tot protest. Een van de aardigste details van die middag was een in het wit geklede jongeman hoog op een dure plaats, met een heldhaftige roze baard rond kin en wangen en met een fluit tussen de lippen. Telkens als het hem kennelijk niet zinde floot hij een riedeltje op zijn fluit. Hij leek op een slangenbezweerder, die aan de rand van een immense mand vol slangengebroed wat dressuur wilde toepassen. Of was hij een ratenvanger van Hameln, die alle argeloze kinderen binnen de vulkanische berg wilde lokken?

En toch: laten we blij zijn, dat er iets op gang is gekomen.

B. STROMAN

Ieder heeft het recht op een levensovertuiging, godsdienstig of ongodsdienstig; dit recht is een recht van de persoon en heeft niets te maken met de waarheid van zijn standpunt of de nuttigheid ervan voor de maatschappij. Ten einde de persoon de gelegenheid te geven dit recht uit te oefenen dient de overheid meer te zijn dan slechts een passieve toeschouwer. Het is gewenst dat door de overheid een ruimte mogelijk gemaakt wordt voor de uitoefening van die levensovertuiging, wat in concreto betekenen kan dat de overheid een financiële bijdrage levert.

Ter discussie staat evenwel op welke wijze en met welke maatstaf gelden uitgekeerd dienen te worden. Het Contactorgaan (opgericht door R.K. Kerk en Humanistisch Verbond en uitgebreid met vertegenwoordigers van Alg. Doopsgez. Sociëteit en Centrale Commissie v.h. Vrijz. Protestantisme) is van mening dat een *rechtstreekse* subsidie aan kerkgenootschappen en genootschappen op geestelijke grondslag (zoals het Humanistisch Verbond) *onjuist* is. Wel is er alles voor te zeggen subsidie aan concrete activiteiten te verlenen, waarvoor dan ook goede criteria aangelegd kunnen worden.

Afgezien van het bovengenoemde recht van personen, moet gesteld worden, dat de gemeenschap geen verantwoordelijkheid draagt voor een georganiseerde levensovertuiging. Want deze kunnen slechts dan binnen het bereik van de door de overheid gesubsidieerde sector komen, wanneer ze daadwerkelijk op dat (geseculariseerde) gebied optreden. In de eerste plaats is het *in de praktijk* onmogelijk een subsidiëring voor kerken etc. op te zetten om verschillende redenen. Er zou in elk geval geen discriminatie mogen worden toegepast tussen kerken onderling (bijvoorbeeld wat betreft de omvang: de commissie-Van Walsum suggereert een minimum van 10.000 aanhangers per volkstelling) en evenmin tussen kerkgenootschappen en genootschappen op geestelijke

CONTACTORGAAN
ROOMS-KATHOLIEKEN/
HUMANISTEN:

geen subsidie aan kerken

grondslag. Gezien het feit, dat men dan nauwelijks meer een richtlijn heeft welke vereniging men niet mag of kan subsidiëren, is het duidelijk dat op andere wijze een *subsidie-criterium* moet worden gevonden. Als het criterium zou liggen in de sociale en maatschappelijke activiteiten van het genootschap, dan is het beter rechtstreeks deze activiteiten te subsidiëren dan ze alleen als norm voor het verlenen van subsidie te beschouwen.

Als de grootte van het genootschap op grond van volkstellingcijfers tot norm voor de hoogte van subsidie wordt genomen, dan werkt dit discriminerend bijvoorbeeld t.o.v. het Humanistisch Verbond, waarvan geen volkstelling-aanhang bekend is (tenzij men in de toekomst de vraagstelling van de volkstelling drastisch zou wijzigen).

Nu is het een feit, dat juist een aantal sociale en maatschappelijke activiteiten der kerken en van het Humanistisch Verbond reeds gesubsidieerd worden. Het argument van de commissie, dat de kerken zoveel meer doen dan in 1815 doet wonderlijk aan, omdat juist dat meer aan activiteiten meestal door de overheid financieel wordt gesteund. Daarnaast heeft de commissie verzuimd een volledige opsomming te geven van de vele impliciete en verborgen subsidies door de overheid, zodat het probleem niet scherp gesteld is. (Zo valt hier te denken aan de kwestie van belastingaftrek bij giften aan kerken en subsidie voor theologische opleidingen).

Veel ernstiger is in dit verband nog het feit, dat geen juiste informatie verschaft wordt over de financiële positie der kerken op grond waarvan steun nodig zou zijn. De commissie vermeldt in haar rapport, dat zij haar uiterste best gedaan heeft hierin inzicht te krijgen, maar... dat dit ondanks medewerking der kerken niet is gelukt.

Als dit inzicht ontbreekt, is onduidelijk hoe de commissie het nodig oordeelt haars inziens te lage salarissen aan te vullen, omdat de commissie immers niet weten kan, of de kerken er zelf niet toe in staat zijn. Het is absurd om over subsidiëring te praten bij instellingen, wanneer er geen inzage mogelijk is in de balans en exploitatierekening.

In de tweede plaats is een subsidieregeling aan kerken etc. *in theorie* onjuist om verschillende redenen. Wanneer de commissie aanvoert, dat het godsdienstige leven aan de volkskracht ten goede komt, is dit een betwistbaar waardeoordeel: men kan evengoed de tegenovergestelde mening huldigen. Het begrip 'volkskracht' is bovendien een weinig helder en discutabel begrip, dat geen enkele concrete aanwijzing biedt voor welke subsidiëring dan ook. Het argument, dat grote groepen waarde hechten aan kerk en godsdienst is op zichzelf ook niet voldoende steekhoudend voor subsidiëring. Een vergelijking met subsidie aan kunst is misplaatst, omdat het niet discutabel is, of kunst gesubsidieerd moet worden. Op het terrein van de kunst is er slechts het probleem welke eisen men aan functioneren stelt, een vraag die ten aanzien van kerken en georganiseerde levensovertuigingen als zodanig niet kan worden beantwoord.

Het argument dat weleens gehoord wordt en dat ook door de regering wordt aangevoerd, als zou subsidie de kerken afhankelijk maken, wordt door het Contact-orgaan niet onderschreven. Een vergelijking met kunstsubsidie kan deze vrees voldoende wegnemen. Toch moet wel de geringste afhankelijkheidsverhouding tussen staat en kerken etc. bij voorbaat vermeden worden. Subsidiëring aan kerken als zodanig kan in verschillende opzichten fataal werken voor de kerken, zodat juist vanuit de kerken gezien subsidie niet begeerd moet worden: de geloofwaardigheid van de kerken wordt aangetast als duidelijk blijkt dat zij hun eigen zaken niet meer met eigen middelen kunnen regelen; de eigen verantwoordelijkheid van de kerkleden voor hun kerk verdwijnt (de Duitse situatie is tekenend waar prachtige door belastinggeld gebouwde of gerestaureerde kerken door een handjevol mensen bezocht worden); de kerkelijke beleidsorganen lopen gevaar zich anders te gaan opstellen dan de leden; een verstarring van het bestaande kerkelijk leven wordt in de hand gewerkt; het belang dat de kerken via de subsidiëring hebben bij de bestaande maatschappelijke orde doet afbreuk aan hun in wezen reflecterende, contesterende en dynamische functie; de gescheidenheid der kerken wordt in stand gehouden, c.q. bevorderd; het niet-subsidiëren zou de kerken kunnen dwingen tot een zinvolle nieuwe interne organisatie.

De bezwaren tegen een globale subsidiëring van kerken zijn dus volgens het Contact-orgaan doorslaggevend. Er kunnen echter wel op zeer billijke wijze criteria gevonden worden om be-

waarom alles zo slecht gaat in de wereld

Veel mensen vragen zich af waarom alles in de wereld zo slecht gaat. Daar zijn talloze verklaringen voor gevonden, variërend van de erfzonde tot en met de macht van het kapitaal, maar een volledig bevredigende theorie ontbrak tot nu toe. Deze is nu ontdekt. Zij staat op naam van dr. L. J. Peter, een Brits geleerde die zijn leven heeft gewijd aan de studie van de incompetentie: het menselijk onvermogen om taken op een enigszins behoorlijke wijze te vervullen.

Het Principe van Peter houdt in, dat mensen, en vooral bekwame mensen, carrière maken, totdat zij het niveau van hun incompetentie hebben bereikt. Zolang zij hun werk goed doen komen ze hogerop, en krijgen ze dus steeds veeleisender betrekkingen. Dit proces zet zich voort tot de betrokkene in een functie is aangeland waarin hij het allemaal niet meer aan kan, en er een potje van begint te maken. Daar eindigt zijn promotie en de functionaris blijft zitten op een plaats waar hij voortdurend onheil aanricht.

Het meest interessant is deze theorie als zij wordt toegepast op de evolutie der diersoorten. Peter is hier zelf nog niet zozeer aan toe gekomen, maar het is duidelijk dat zijn Principe het tegengestelde resultaat oplevert van de theorie van Darwin. De laatste houdt in dat de natuurlijke selectie steeds betere soorten teweegbrengt. Volgens Peter ontwikkelen dieren zich totdat zij het niveau van hun onbekwaamheid hebben bereikt. De mammoet is verdwenen, en nu is de mens aan de beurt. Het optimisme

van Teilhard de Chardin, die een opwaartse lijn voorspelt tot in het punt omega, wordt duidelijk weersproken door de symptomen van de menselijke incompetentie. Het zou te ver voeren dit punt hier uit te werken, maar het is duidelijk dat het er niet goed met ons voorstaat.

Gelukkig is er uitkomst. Als we eenmaal door hebben hoe het Principe van Peter werkt, kunnen we er tegen optreden. De remedie is eenvoudig: we moeten ons niet te ver laten bevorderen, en niets ondernemen dat onze krachten te boven gaat. Daar is weliswaar doorzettingsvermogen voor nodig, maar er zijn kleine kunstgrepen die ons in de strijd tegen de opwaartse krachten kunnen helpen. De meest voor de hand liggende is: het stimuleren van incompetentie. Als u voelt aankomen dat ze u zullen uitkiezen voor een hogere positie, zorg dan bijtijds dat uw werk er zichtbaar op achteruit gaat. Dat is niet zo moeilijk. Geef vooral ook te kennen dat u het eigenlijk niet meer aan kunt. Ontdekt de kracht van het negatieve denken; sta eens stil bij alle onaangenaamheden, vermoeienissen en risico's die aan hogere betrekkingen vastzitten. Laat alles achterwege wat niet strikt nodig is, houd alle plannen tegen die de rust van uw bestaan verstoren. Vertoon alle symptomen van wat Hull noemt: creatieve incompetentie, en het gevaar van promotie wordt van u afgewend.

(Uit een bijdrage van prof. J. Pen in Het Parool)

paalde omschreven activiteiten van kerken te subsidiëren, ook waar het op dit moment nog niet gebeurt (bijvoorbeeld de hogere beroepsopleiding voor geestelijke verzorgers en raadslieden).

Een directe financiële band tussen overheid en kerken kan, zo besluit het Contact-orgaan een schriftelijke reactie die ze heeft laten verspreiden, geheel vermeden worden. Wel dienen alle daarvoor in aanmerking komende culturele, sociale, maatschappelijke activiteiten overheids-subsidie te ontvangen, ongeacht of deze wel of niet door kerken worden ondernomen.

GEEN HULP MAAR RECHTVAARDIGHEID

Het is erg gemakkelijk allen van communisme te betichten die, zelfs zonder enige relaties met de partij of de communistische ideologie, ook in het kapitalisme materialistische grondslagen durven te ontdekken; die durven op te merken dat er naar waarheid niet langer een op zichzelf staand socialisme en kapitalisme bestaat; die de gewoonte hebben te zien dat het communisme niet het ernstigste maatschappelijke probleem is van de huidige wereld, maar dat het ernstigste en meest explosieve probleem de steeds groter wordende verwijdering tussen de ontwikkelde en de onderontwikkelde wereld is; die verder durven gaan dan alleen maar hulpverlening en die zich uitsloven om miljarden schepsels bij te staan die in mensonwaardige omstandigheden leven; die durven te bevestigen dat de betrekkingen tussen de rijke en de hongerige landen niet zo goed zijn en dat het geen zaak is van hulp en versterking, maar van rechtvaardigheid die gewaarborgd dient te worden en wel op wereldschaal.

Anti-communisme is net zo onverdraagzaam als het communisme zelf. Het staat geen afwijkende meningen toe. Het deinst er niet voor terug methoden te gebruiken die, onder het mom het menselijk wezen te verdedigen, de menselijke waardigheid kwetsen, bijvoorbeeld door de aansporing tot het verstreken van inlichtingen, gevangenneming louter en alleen op verdenking, lichamelijke en geestelijke martelingen. Het begrijpt niet dat het juist propaganda maakt voor het communisme door iedere houding die getuigt van moed, intelligentie en stoutmoedigheid ter verdediging van de waarheid en het recht, te identificeren met het communisme.

(Don Helder Camara, bisschop van Olinda en Recife, Brazilië, in zijn boek 'Revolutie in vredesnaam'. - Uitgave: Bruna).

AAN DE GRENS VAN DE JAREN ZEVENTIG

Oost-West, het maandblad voor studie van en informatie over Oost-West-betrekkingen heeft zijn oktobernummer geheel gewijd aan een aantal toekomstvisies. Onder de verzameltitel 'Aan de grens van de jaren zeventig' vindt men bijdragen over 'Prospectief denken' (drs. A. Darsono), 'Toekomstvragen van oorlog en vrede' (prof. mr. B. V. A. Röling), 'Europa in de jaren zeventig' (prof. dr. H. Brugmans), 'De ontwikkelingslanden in de jaren zeventig' (prof. dr. W. Brand), 'Arbeid en vrije tijd in het licht van het automatiseringsproces' (dr. R. Wippler), 'Sociaal-economisch beleid in de jaren zeventig' (prof. dr. W. Albeda), 'Sociaal en cultureel welzijn in de zeventiger jaren' (dr. A. J. M. van Tienen) en 'Ontwikkelingen op het gebied van de communicatie' (dr. L. O. E. Boone).

Het gehele nummer vormt een uitstekende basis voor een eerste futurologische verkenning. De gekozen onderwerpen zijn een greep uit een veel groter aantal mogelijkheden, maar het is een goede greep. Trouwens, wat heet toekomst, wanneer nog slechts één maand ons scheidt van die zeventiger jaren?

IK denk er ZO over

(De redactie behoudt zich het recht voor om brieven te bekorten)

DIENSTPLICHT MEISJES

'Een dienstplicht voor meisjes is onontkoombaar', zegt dr. J. H. Baay, directeur-geneesheer van het Centraal Ziekenhuis te Alkmaar. Maar ik denk er anders over.

Past de plicht tot en het recht op arbeid in een democratische maatschappij, de arbeidsplicht past daar naar mijn mening niet in. Arbeidsdienstplicht is het dwangmatig aanzetten tot het verrichten van een bepaalde arbeidstaak met uitschakeling van vrije arbeidskeuze. De leerplicht en de militaire dienstplicht zijn m.i. daarmee niet helemaal te vergelijken. De militaire dienstplichtige moet onder commando aan het militaire programma deelnemen, zonder of met plichtsbef, van welke aard ook.

Bij de arbeidsdienstplicht zal plichtsbef bij de dienstdoener te allen tijde aanwezig moeten zijn, anders loopt het produktiviteitsresultaat (dat er wel degelijk op aan komt in ziekenhuizen, verzorgingshuizen, dienstverleningsbedrijven, enz.) gevaar.

Ten einde de dienstplicht te kunnen ontlopen zullen meisjes dan nog vroeger in het huwelijk treden dan nu, met alle vervelende gevolgen daarvan.

Om deze redenen verwerp ik de gedachte van de dienstplicht voor meisjes, in weerwil van al die z.g. gelijkheidstheorieën. Een beter alternatief, om de noodzakelijke maatschappelijke taken te verrichten, vind ik om deze bij andere beroepstaken onder te brengen. Dat moet, meen ik, mogelijk zijn; temeer, omdat in de toekomst ten gevolge van de automatisering veel minder strakke arbeidsdeling mogelijk zal worden.

P. KOS, Amsterdam

OORLOGSMISDADIGER

Met de brief van M. W. van Engers (M & W, no. 22) betreffende oorlogsmisdadigers ben ik het geheel eens. Het opschrift van het hoofdartikel in M & W-19 (Geen genade door genadelozen) vond ik zonder meer beledigend voor de lezers die zo vrij waren er een andere mening op na te houden, zoals ondergetekende. Aanvankelijk dacht ik nog dat het een drukfout was, en dat het opschrift had moeten luiden: Geen genade voor genadelozen; dan zou ik er volkomen mee ingestemd hebben.

Mijn volledige instemming had wel de voordracht die de heer B. A. Sijes 27 oktober j.l. in Bergen op Zoom hield bij de 25-jarige herdenking van de bevrijding van die plaats. Hij onderscheidde commune-misdadigers en oorlogsmisdadigers. De door de nazi's gepleegde misdaden richtten zich tegen de mensheid, men wilde bewust een deel van die mensheid op grond van ras, geloof of politieke overtuiging vermoorden. Een gewone misdadiger kent geen begrip Untermensch, hij ideologiseert niet zoals de nazi, die op basis van zijn ideologie tot moord op grote schaal bereid is. Voor deze lieden dus een volkomen uitzichtloze celstraf, nu het tegen hen uitgesproken doodvonnis jammer genoeg niet voltrokken is.

Ik heb enige mensen gekend die genadeloos door dit geboefte vermoord werden; daarbij was een lief meisje van 8 jaar. Zij behoorde tot de bijna 100.000 landgenoten die zinloos vermoord werden. Daarom: geen genade voor genadelozen!

G. KRABBENDAM, Zeist

OP HETZELFDE DUNNE IJS

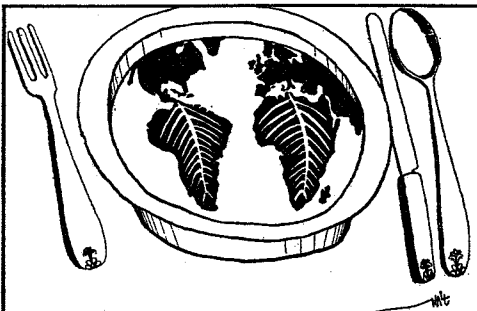
Er zijn mensen, die geen huisje gebouwd hebben van hun zogenaamde nuchterheid, maar van een mooie wereldbeschouwing, een ideale levensopvatting, of een oprechte geloofsovertuiging.

We zouden nu na kunnen gaan waarin al deze groepen van elkaar verschillen, maar dat is niet belangrijk. Dat is nooit belangrijk. Belangrijk is alleen waarin we allen aan elkaar gelijk zijn.

En dan zien we dat het in wezen niet zo heel veel uitmaakt. Dan zien we dat het ene huisje een mooier geveltje heeft dan het andere, maar dat ze zonder uitzondering op hetzelfde dunne ijs staan. Dan moeten we toegeven, dat er al sinds eeuwen nuchtere en idealistische en gelovige mensen bestaan, maar dat we op geen enkele manier dicht bij het leven zijn gekomen. Want is het geen feit dat we allemaal min of meer onbevredigend zijn in ons bestaan?

En is het geen feit dat we in 25 jaar twee verschrikkelijke wereldoorlogen hebben gehad? En is het geen feit dat we eigenlijk nog geen vrede gekend hebben?

PETER JASPERS

Twee afgekloven werelddelen vormen de hoofdschotel van deze suggestieve politieke prent van de Belgische tekenaar Walter Leeman. Op de „Wereldkartoonaal 1969" in de Belgische badplaats Hefst werd deze prent gisteren bekroond als de beste „tijdschriftelijke tekening", een onderscheiding die de maker tweeduizend gulden opleverde.

onze kinderen hebben het door

'Onze kinderen hebben het door.' Het is vaak opmerkelijk hoe kinderen de tegenstelling tussen rijke en arme landen in een paar woorden of in een tekening weten duidelijk te maken. De NOVIB krijgt dagelijks brieven van kinderen die iets willen doen om het probleem van de derde wereld te helpen oplossen. Maar, hoewel ook zij hun steentje kunnen bijdragen, de daadwerkelijke hulp moet toch van volwassenen komen.

De NOVIB wil zoals inmiddels een goede gewoonte is geworden, ook dit jaar omstreeks Kerstmis de actie 'Een Gast aan Tafel' extra propagieren. Deze permanente actie vraagt van elke individuele Nederlander een financiële bijdrage ter leniging van de nood van de hongerende medemens.

Het ingezamelde geld (giro 645300, t.n.v. NOVIB, Den Haag) wordt besteed aan projecten in ontwikkelingslanden die een einde trachten te maken aan de slechte structurele oorzaken van het voedselgebrek.

Het is vijfhonderd jaar geleden, dat Erasmus, voorvechter van de verdraagzaamheid, werd geboren. In verband hiermee verscheen het boek

ERASMUS, REBEL TEGEN WIL EN DANK

Annet van Battum is er in geslaagd een boeiend en gemakkelijk leesbaar boek te schrijven; uitgeverij Moussault heeft er een prachtige uitgave van gemaakt.

Het Humanistisch Verbond heeft het initiatief tot de publikatie van dit boek genomen, in de overtuiging, dat zij dit tegenover haar leden en abonnees verplicht was.

Het is ons een genoegen u dit boek te kunnen aanbieden.

Formaat 20 x 20; omvang 144 blz.

Prijs **f 12.50**

Te bestellen door overschrijving van f 12,50 op postrekening 58 t.n.v. De Humanistische Pers - Utrecht.

Zo juist verschenen

HUMANISME

ook uw kijk op het leven?

door C. M. Schonk

Een boekje over het humanisme waarop lang is gewacht. In eenvoudige, heldere taal zet de schrijver de humanistische principes en de humanistische kijk op het leven uiteen.

Het vermogen van de auteur om moeilijke dingen op voor ieder begrijpelijke manier duidelijk te maken, hangt ongetwijfeld samen met zijn eigen levensgeschiedenis. Hij begon op dertienjarige leeftijd als spoeljongen, gaf later leiding aan wetenschappelijke onderzoeken en nam in 1950 de leiding op zich van de humanistische geestelijke verzorging in de arbeiderskampen. Hij heeft veel gespreksgroepen geleid en ook daarmee contact gehouden met de zoekende en vragende mens.

U kunt dit boekje bestellen door storting of overschrijving van f 4,50 op postrekening 58 t.n.v. 'De Humanistische Pers'.

ANNONCES

Abonneer u op **Het Woord van de Week**. f 8,50 per jaar. Bevat o.a. de teksten van de radiolezingen. Giro 58 t.n.v. 'De Humanistische Pers'.

Onderwijzeres, 30 jaar, wil graag kennismaken met een sympathieke heer, die zowel van uitgaan (toneel, film, cabaret) als van fijn thuisblijven houdt. Brieven onder nr. 33 adm. Mens en Wereld.

Kalender 1970

De kalender 1970 van het Humanistisch Verbond, nu in geheel vernieuwde uitvoering.

De prijs is f 5.75

Uw bestelling zien wij gaarne tegemoet door storting of overschrijving van f 5,75 op postrekening 58 t.n.v. De Humanistische Pers Utrecht.

In de omschrijving: Kalender 1970.

WIN EEN LID VOOR

HET **h_v**

Op 17 mei i.l. werd Prof. Dr. J. P. van Praag, bij zijn afscheid als voorzitter van het Humanistisch Verbond, een boek aangeboden, dat als titel draagt

De dag ligt nog voor ons

Een aantal vooraanstaande humanisten in binnen- en buitenland verleenden hieraan hun medewerking door hun bijdragen. De buitenlandse artikelen zijn in het nederlands vertaald.

Dit boek is nu ook beschikbaar voor onze lezers. Gebonden f 14,90; ingenaaid f 11,90; 214 blz.

Bestellingen uitsluitend door storting of overschrijving op postrekening 58 t.n.v. 'De Humanistische Pers' Utrecht.

ORIËNTATIE

Kortgeleden verscheen de laatste brochure in de serie 'Wereldproblemen' van de Oriëntatiereeks. Het draagt de titel 'Communisme en democratie'.

Met dit verschijnen zijn er thans 4 volledige series, die wij hieronder noemen. Deze zijn nog verkrijgbaar tegen de prijs van f 2,50 per serie en te bestellen door storting of overschrijving op giro 58 t.n.v. De Humanistische Pers - Utrecht.

Serie: Huwelijk en gezin

- 1 Verkering en verloving
- 2 Trouwen
- 3 Gezinsvorming en opvoeding
- 4 Het gemengde huwelijk
- 5 Gezin en maatschappij

Serie: De mens en zijn wereld

- 1 Atoom en kosmos
- 2 Existentie
- 3 Evolutie
- 4 Autonomie
- 5 Relativiteit

Serie: Aziatische godsdiensten

- 1 Islam
- 2 Confucianisme/Taoïsme
- 3 Hindoeïsme
- 4 Boeddhisme
- 5 Zen - Boeddhisme

Serie: Wereldproblemen

- 1 Het bevolkingsvraagstuk
- 2 Welvaart - armoede
- 3 Oorlog - vrede
- 4 Het rassenvraagstuk
- 5 Communisme en democratie